

1. בראשית פרק א פסוק כז (פרשת בראשית)

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצִלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם

2. בראשית פרק א פסוק לא (פרשת בראשית)

יָרָא אֱלֹהִים אֶת־כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם הַשְּׁנַיִם פ

3. מאמרי פחד יצחק סוכות מאמר כט אות א - ב

א. "והעלהו לעולה"1. פירש"י שאמר אברהם להקב"ה, אפרש לך את שיחתי. אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, ועכשו העלהו לעולה. אמר לו הקדוש ברוך הוא מוצא שפתי לא אשנה, לא אמרתי לך שחטוה אלא העלהו. אסקתיה, אחתיה.

ב. רצוננו בכאן לעמוד על נקודה אחת, לפי שיש ששאלו: היתכן שלא ידע נביא את פירוש דברי נבואתו. הלא כל נביא מבין ויודע מה שנאמר אליו בנבואה; ואם כן, איך יתכן שלא ידע אברהם פירוש הדברים של "העלהו לעולה".

מאמרי פחד יצחק סוכות מאמר כט אות ו

ו. ראשית כל, מקובל הוא בידינו מפי כל הגדולים שפירוש "העלהו" הוא שחטוה ממש, ולא רק להקדישו לעולה. נסיון העקידה הוא שהיה ציווי בנבואה מפורשת לשחוט את בנו. וציווי ד"אל תשלח ידך אל הנער"2 בא לסתור את כל עצמו של הציווי הראשון.

מאמרי פחד יצחק סוכות מאמר כט אות יד - יז

יד. יעוין ביאור דברים אלו בפחד יצחק סוכות מאמר יט, שיש בענין זה סימן לבנים בעבודת השם. "... אמרו חכמים נוח לו לאדם שלא נברא משנברא9, הכל חרדו לקראת מאמר מופלא זה. הלא מקרא מפורש הוא בתורה לאחר בריאת האדם כי הנה טוב מאד... אלא שהם הם הדברים, כשכוח הבחירה מזדקק הוא למדת העבודה ביראת חטא, הוא יוצר סתירה בגוף המהלך של עבודה זו. שהלא הרצון של מדת יראת חטא חותר הוא לקראת עקירת אפשרות הסכנה, ולאמיתו של דבר טמונה היא בכל יראת חטא שאיפה לביטול מציאותו של חטא. אבל הרי ביטול מציאותו של החטא, הוא הוא גם ביטולו של כח הבחירה. ומכיון שבשעה שהבחירה מתבטלת, אין שום מקום לעבודה, הלא נמצא כי מהלך העבודה של יראת חטא הוא מהלך הסותר את עצמו מיניה וביה. דהתשוקה להיות עבד השם כוללת בתוכה את הרצון בקיומה של הבחירה, וממילא היא מחייבת את מציאותו של החטא; ואילו

התשוקה של יראת החטא שואפת היא לסילוק מציאותו של החטא... הלא עיקר החידוש בבריאת אדם הוא כוח הבחירה שבו... והרי נתבאר לנו, כי היחס החיובי לכוח הבחירה עובר הוא דוקא על דרך היחס השלילי. אין אושר - הבחירה מתגלה אלא לאחר הכרת אסון - הבחירה. ממילא, אדרבא היא הנותנת, כי אין ה"טוב מאד" שבבריאת האדם מתגלה, אלא לאחר ההכרה "החודרת כי "נוח לו לאדם שלא נברא משנברא

טו. אם כן, בזמן שאדם מכיר שנוח לו שלא נברא ונדמה לו כמסקנא, אז מתהפך לו כל זה להוה אמינא, ועולה המסקנא של טוב מאד. וכך היה אברהם חושב על העלאת יצחק שהיא קיום נוח לו שלא נברא כמסקנא, עד שבשיא הכרה זו, מבצבץ קול "אל תשלח", ונודע למפרע שלא היה כאן אלא הוה אמינא, יעו"ש. העמידה בנסיון היא ששינתה את המצב מדרגת "נוח לו שלא נברא" לדרגת "טוב מאד". השיא של "נוח לו שלא נברא" אינו נשאר כמסקנא, אלא שתיכף מכניסה את האדם לתקופה חדשה של טוב מאד. השחיטה אינה מתקיימת. אי אפשר שנוח לו שלא נברא תהיה מסקנא וסוף פסוק. ולפי שינוי מצב זה מ"נוח לו שלא נברא" ל"טוב מאד" משתנה גם פירוש מלת "העלהו", שסובל הוא שני פירושים: או שיעלה לפני לקרבן ולנחת רוח (מצינו לשון עלייה בקשר לנחת רוח לפני הקדוש ברוך הוא), או שיעלה "בלשון "אסקתיה

טז. מעתה עולה ההכרה לקראת כל מבין, שרק במצב של "נוה לו לאדם שלא נברא" אפשר לומר ש"העלהו" מכוין לקרבן, שאז בטח יש העלאה והתרוממות לאדם אם נמצא במצב של אי - חיים, דוגמת נוח לו שלא נברא. נוח לו, עדיף לו אי - חיים מאשר המצאו בחיים. לכך בשעה שהיה אברהם עומד בדרגת נוח לו שלא נברא כמסקנא, נתפרש "העלהו" כהקרבה ממש, לנחת רוח. ואילו בשעה שמתוך מסקנא זו נולדה דרגת "טוב מאד", הלא אדרבא אזי שחיטה פחיתות היא לו. המציאות היא "טוב מאד". לכך, נשתנה "העלהו" - להעלאת גופו גרידא על המזבח. אסקתיה - ולא לשחטו ממש יז. הם הם הדברים שנאמרו לעיל בפשוטם של המקראות. יש לנו בכאן ציור ברור של התאמת צורת הענינים לפשוטם של דברים. עומק הענין, שינוי מצב ממסקנא להוה אמינא עולה בד בבד עם פירוש המלות, שינוי מובן במלת "העלאה. העמידה בנסיון היא ששינתה את פירוש "העלהו